

Datum: 2023-01-17

Intervju KTH8

Datum: 2023-01-17

Plats: KTH

Deltagande

KTH

Gruppchef affärsjuridik

funktionsansvarig förvaltningsjuridik

koordinator för forskningsdata

it-säkerhetschef tillika Chief Information Officer

RiR

- Sara, Ludvig

Introduktion från Sara

A: Jag är chef för affärsjuristerna på KTH. Vi är 9 st med mig, vi sitter på en avdelning som heter forskningsstöd

B: Jag är funktionsansvarig för juristerna, sitter organisatoriskt vid ledningsstödet. Juridiska frågorna där KTH agerar som myndighet

A, vad ingår i ditt ansvarområde?

A: Min grupp fokuserar framförallt på att förhandla KTH:s forskningsavtal med externa parter. Företag, föreningar, stiftelser, i hela världen, som ställer olika krav på KTH för att samarbeta med KTH:s forskare. Sker oftast i två steg. Helt beroende av att få in finansiering. Forskarna söker medel från många håll. KTH har en beviljandegrad på 10-15 procent. När det beviljas ställer finansiären ofta upp en del krav. KTH har också en del egna krav. Och parterna som forskarna

samarbetar med ställer också krav. Min grupp jämkar samman vad de olika parterna kräver för att kunna genomföra projektet.

Har också hand om samarbeten där en forskare på KTH bestämmer sig för att samarbeta med olika parter. Antingen kontant eller in-kind. Så står vardera part ofta för sina kostnader. Har ofta projekt där det inte flyter några pengar mellan parterna.

Vem rapporterar du till?

A: Avdelningschef, MG, som skriver under de allra flesta avtalen med finansiärer och externa parter. Sen skriver även skolcheferna under, och ibland även UD. Vicerektor för forskning, prorektor och rektor. MG har merparten som undertecknas.

Är det den ordningen som ni är organiserad också, forskningssidan?

A: Ja, det skulle jag säga. Vi är även en rådgivande funktion. MPH och jag har även att göra med varandra, vissa affärsjuridiska punkter.

MPH, du?

B: Vi har två olika roller, ärenden som vi handlägger. Individärenden mot studenter. Disciplin osv. Den andra rollen vi har är att vara ett stöd internt. Varje avdelning eller enhet ska anses var experter på sitt område, men när det kommer upp sällan ärenden är vi ett stöd. Det beror mest på organisationen, vad vi får in för frågor. Om man inte kan hantera på egen hand. Det är mest utbildning eller myndighetsfrågor, så som OSL. Vi har väldigt lite forskning på förvaltningsjuridiken.

Granskningen har fokus på infosäk, hur och när arbetar ni med infosäk? Dels i ert eget, men också som stöd

B: offentlighet och sekretess, om handlingar kan omfattas av sekretess. Sen även utbildningsavtal där det framkommer individdata om studenter. Så inte data hamnar fel, både internt och externt. Framförallt dom två olika situationerna. Sen kan det även komma specifika frågor om infosäk.

T.ex. begärande om utlämnande av handling?

B: Om man har frågor om det processuella, då tillhör det vårt bord. Även beslut om överklagningsbara beslut. Men sekretessparagraf som handlar om forskningsavtal, då hamnar det hos andra.

A: finns bara två lagrum i OSL som min grupp kan hantera. Samverkansforskning och uppdragsforskning pratar man om. Så samarbetar med kring infrastruktur, centrum... är det grundforskning kan det handla om att vi tar emot dataset eller fysiskt material. Då upprättar man ett avtal för detta. I samverkansforskning finns det lagstöd för att vi ska kunna hålla information konfidentiell. Fokus i min grupp är hur vi man avtal, handlar mycket om att förhandla bort risker från avtalen. Externa parter kan ha ingången att allt ska vara sekretessbelagt, att all vår personal ska åläggas sekretess. Vi har ju totalt motsatt perspektiv i om offentlighetsprincipen och OSL. Så vi måste förhandla, säg att vi har tvingande lagstiftning. Sen är det en balansgång eftersom externa parter då kanske inte vågar samarbeta med KTH eftersom vi är en öppen organisation. Vi får många gånger varje vecka förklara att det är uppgifter som vi kan skydda, inte hela avtal. Vad gäller det som ska komma ut av forskningen är det ett krav från KTH:s sida att det ska gå att publiceras. Självklart publicerar vi inte regelrätta företagshemligheter osv. Det får man stryka. Förteget får ett utkast på det som ska publiceras, så då får de stryka det som är hemligt, så då bollar man det fram och tillbaka.

Är det ofta att det inte blir ngt avtal för man inte kan lösa ut?

A: Ja, men svårt att säga en siffra hur ofta. Angående säkerhet är det ngt min grupp ser väldigt allvarligt på. Vi har försökt strama upp. Vi är långt ifrån i mål. Vi har jobbat med skolorna. Vi har jobbat med delegationsordning etc. ändå får vi rätt ofta in avtal som är undertecknad av obehörig, av forskare själva. Som är förhandlade. Som innehåller klausuler som innehåller saker som vi absolut inte kan godta. Även ekonomiska risker, skadeståndsavtal.

I vilket skede når ett sånt avtal er? När det redan är påskrivet och det ska betalas ut pengar?

A: Ja det kan vara när det ska betalas ut pengar, kan även vara så att ett avtal ska förlängas. Externa parten hör av sig om att det ska förlängas. CASE sattes upp 2019, innan dess kunde det vara svårt att hitta de här avtalen. Dom kanske inte är diarieförda. Det händer fortfarande, men hoppas att det tunnas ut.

Är avtalen giltiga? Rent juridiskt om forskare skriver på?

A: egentligen inte, men de kan gå tillbaka till rektor som kan välja att godkänna i efterhand. När det gäller avtal, om man har rätt att signera eller inte, då måste man titta på både behörighet och befogenhet. Ibland kan det vara väldigt oskyldiga missuppfattningar som ligger bakom nånting. Det är ganska många projekt som startar utan avtal, som avslutas utan avtal. För att man kanske inte vill gå med på olika skrivningar. Men gäller väldigt sällan infosäk, kommer nästan alltid överens om infosäk. IP-klausulerna är svåra. Skadeståndregleringarna. IP-licenserna, de har med statsstödsreglerna att göra. Vi håller ganska hårt på detta på KTH, vilket

inte är uppskattat av många externa parter. Vi anser att regelverket visar att man ska titta på parternas insatser. Om vi står för lika mkt. Då kan vi kanske ge varandra ömsesidig gratislicens. Men våra forskare äger sina egna forskningsresultat, enligt lärarundantaget och enligt KTH:s tillämpning. Vi kan inte bjuda på för mycket. Det är den vanligaste anledningen att det inte bli ett avtal.

Äger forskarna datan också eller bara resultatet?

A: Datan kan ju vara resultatet, då äger forskarna det också. Men KTH har alltid en nyttjanderätt till allt som tas fram. Vi gör ett sånt förbehåll. Det görs i en riktlinje och i vårt forskaravtal.

B: själva datan kan ju vara myndighetens handlingar också, som måste finnas registrerade.

A: forskarna kan ju äga på pappret, men inte säker att forskarna gör anspråk på att äga fullt ut, i materiella rättigheter. Vissa forskare vill ju verkligen dela.

C: Vi för ju ofta de här resonemangen om det gäller upphovsrättsligt skyddat material eller annan IP. Forskarna har ju bestämmanderätt men ofta vill dom då använda sig av en licens som ger andra forskare nyttjanderätt. Och enligt akademiskt god citeringssed väljer de ofta en X-licens (?) där man då hänvisar till källan, för att få den här spårbarheten.

En del tidskrifter kräver att man publicerar även datan, räknas det då som resultat?

A: Beror på vem som har genererat datan. I ett immaterialrättsligt perspektiv, vem om modifierat datan. Om man förädlar, förändrar, då kan man ha självständig rätt till den produkten. Men i akademiska sammanhang är det god sed att man anger källan hela vägen. Det är inte alltid man gör gällande den där äganderätten, men rättsligt finns den där i botten. Vi brukar få förklara för motparten ibland, särskilt i uppdragsforskningsfallen, då externa parten betalar. Lärarundantaget som det är uttryckt i lag gäller ju uppfinningar, så där går en tydlig gräns som vi inte kan bjuda på. Annars finns det ganska mycket utrymme att förhandla om.

Har aldrig stött på att en forskare inte vill dela med sig av sina resultat.

C: inte nödvändigtvis en målkonflikt att ha IP och publicera allting öppet, bara det görs i rätt ordning.

A: det man kommit fram till är till viss del en färskvara. Man vill inte ha en för lång embargo tid.

Det här att man inleder externa samarbeten utan avtal ibland, är det fritt spel då? Kan forskaren hantera datan precis som man vill då?

A: Det beror lite på. Om man tänker sig samverkansforskning och har en extern finansiär, EU eller Vinnova. Då har finansiären ställt krav i sina allmänna villkor, och kan också ställa krav i särskilda villkor. Är det offentliga medel är det krav på att allting ska publiceras fritt, open access. Men i bilateral samarbeten, uppdragsforskning, då är det svårare att öppna upp helt.

När man läser KTH:s delegationsordning, står det att alla avtal om forskning ska granskas av affärsjuridik, och att man skriver ett juridiskt utlåtande till beslutsfattande. Gäller det samtliga avtal oavsett storlek? Både svenska och internationella partners?

A: Det officiella som står i delegationsordning är det som gäller. Sen finns det vissa skolor och forskare som försöker runda det. Är aldrig säker på antalet forskare som finns på KTH. Vi hinner inte granska allt (alla avtal). Skulle vi få allt till oss, skulle man behöva anställa fler jurister. Vi får ofta inte in de allra enklaste överenskommelsens, t.ex. mellan olika svenska lärosäten. Finns inte så mkt för oss att granska. Men det kan ändå förekomma konstigheter som vi kan behöva kolla på, men kan också kollas på av ekonomi på skolorna. De får vi ibland inte in. Vet att det finns skolledningar som tycker att man inte borde behöva skicka allting.

Varför tycker de inte det?

A: Det dom har framfört är att vi inte hinner. Vi kommer in oftast väldigt sent. Tex. Med EU-avtal, då ska man ha förhandlat färdigt innan man tecknar finansieringsavtalet med EU-kommissionen, då har man i regel tre månader på sig när projektet blivit bevilja. Vanligt med upp emot 20 parter. Kan även vara afficerade parter. De här parterna kommer inte så enkelt överens, tar tid att förhandla fram ett sånt avtal. Tiden och mängden är två akilleshälar.

A: Vi pratar allt mer inom forskningsstöd om att vi har en stressig arbetssituation, men framförallt forskarna och lärarna... vi möttes av en enorm stress från forskarnas sida. Och många vittnar om det, ökade krav på att få in externa medel, ökade krav på att digitalisera utbildningarna. De har svårt att hinna med helt enkelt. Och de uppfattar också oss som att vi inte försöker hjälpa dom, även fast vi ju är forskningsstöd. Men de hårdare regelverken... många äldre tar upp att det var friare förut.

Det här utlåtandet som ni gör, den behöriga beslutsfattande, är den skyldig att följa det?

A: Nej, vi är bara rådgivande. Vi kan avråda helt, men inte säkert att de följer det. Men de gör ofta det. Men inte bara juristers utlåtande, utan även ekonomi. Vår uppgift är mest att ta bort eller mildra risker i avtal. Men KTH kan välja att ta risken.

Följer ni upp efterlevnad av avtalen också?

A: Nej, det hinner vi väldigt lite. Men sker lite av sig självt ibland när det ska förlängs eller vid tvistefrågor. Samarbeten fungerar för det mesta, men det är mkt vi inte ser om IP-frågor, hanteringen i efterhand.

För att det inte ska nå er?

A: Det ska inte nå oss. Det ska nå KTH innovation. Med lärarundantaget medföljer ett stort eget **ansvara** att ha hand om sina IP-rättigheter. Många forskare klarar det, vet vad det är värt. Men svårt att värdera mot en marknad.

Samverkans och uppdragsforskning... särskilt gällande forskningsresultat, vad gäller forskningsdata, pratas det specifikt om forskningsdata i avtalen?

A: Ja, när det är dataöverföringsavtal. Då pratar man om det. Vi kan få in ngt som kallas IP-licensavtal. Då kan det vara en aktör som ska dela med sig av ett dataset, eller mjukvara innehållande data som ska användas för nåt. Ibland kan det vara så att det är en del av ett sekretessavtal. För att förstå om man kan gör något om uppgifter om passagerartrafik från spansk järnväg till exempel, då behöver man ta del av datan för att veta om man kan göra ett forskningsprojekt av.

A: Har sett ett par avtal där forskarna vid sittande bord undertecknat avtal om sekretess, men där det inte håller mot offentlighetsprincipen och OSL. Hade det kommit en begäran och de har ett dataset i sin mejlkorg så skulle det behövt lämnas ut. Och då står KTH i en skadeståndsrisk.

Behöver man ändå inte göra sekretessprövning?

A: Jo, men oftast skulle det behöva lämnas ut.

Vad innebär skrivningen "KTH ska ha rätt att röja och arkivera projektinformation när så är påkallat av tvingande svensk lagstiftning"? Skulle det kunna vara ett sånt exempel? Är det något du stöter på också?

A: Ja, om det finns någon sekretessparagraf är det så, vi har väldigt få sekretessparagrafer att ta till inom vår verksamhet.

B: ser samma på studentsidan, när studenter är ute på exjobb, att företagen vill ha omfattande NDA. Det har också blivit vanligare.

Hur brukar det landa? Kompromisslösning?

När det gäller NDA:n för att en student ska vara ute på ett företag. Då är det ett privaträttslig situation, där KTH inte går in i ett avtalsförhållande. Men vi rekommenderar studenten att vara observant.

Jag tänker på de här riskerna som du sa att en stor del av ditt jobb är att förhandla bort. Har du några exempel på risker som förhandlas bort avseende infösäk?

A: T.ex. skulle vi aldrig gå med på att man inte följer finansiärens villkor. Det är väldigt ovanligt, då har man i regel missförstått, inte läst finansiärens villkor. Men det kan hända, framförallt med större företag, innan man diskuterat färdigt. Att man går in i förhandlingarna med att man äger all IP. Och ni får bara ta del av det för att genomföra projektet. Sen kommer vi att äga alla modifieringar, allt ni arbetat fram som förbättrar vår IP, oavsett om det är data eller nånting annat, så kommer vi att äga det. Det fungerar oftast inte med finansiärens villkor.

För då är det inte företaget som finansierar utan man får pengar från till exempel Vinnova?

A: Ja, eller Formas. I stort så ser dom villkoren ganska lika ut på det planet, det är nånting vi tittar särskilt på. Det finns en rad projekt som är väldigt nära innovation. Om man tänker sig att man har grundforskning och går vidare stegvis brukar man prata om TRL-nivå, hur nära en färdig teknik man är. En del forskning hamnar väldigt nära. Hamnar man väldigt nära innovation kan t.ex. Vinnova kräva att man SME:r ska vara med. Man hamnar väldigt nära innovationsområdet, och då blir alla väldigt strikta att man ska äga sina delar, och det rimmar väldigt illa med Vinnovas villkor i grunden. Jättesvårt för universiteten att hantera. Vi som lärosäte ska ju inte låsa inne rättigheter och forskning.

A: Några av den andra riskerna nämnde jag förut, men det har inte riktigt att göra med infösäk. Det här med sekretessen t.ex. att när vi tar emot nånting måste vi ha uttryckligt stöd för att kunna hålla de konfidentiellt enligt OSL. Det gör vi bara under en viss tid. Det krockar också delvis med lagen om företagshemligheter. Inte helt solklart hur man ska hantera det.

Hur är det med dom här, internationella avtalen med vissa länder? CSC t.ex.

A: Vi tittar på finansieringsavtalen.

B: vi tittar på utbildningsvalen.

A: Och så har vi ett utbyte på KTH. Vi pratade faktiskt CSC igår i min grupp. En av mina jurister sitter och hjälper Stefan Östlund, vicerektor, internationella relationer. I de här frågorna hjälper min jurist till att förhandla om avtalen med CSC, om finansiering in. Vi hade en dialog om vi kunde ändra nånting i de här

avtalen. För att tillgodose doktorandernas rättigheter. Men kom fram till att det kan vi inte göra.

Sen görs de avtal på individnivå, för studenterna?

A: Jag tänker bara strikt finansiering. Men i mitt perspektiv så har KTH ett avtal med vissa stipendieorganisationer. T.ex. doktorand från Kina eller Thailand. De har levnadsvillkor som inte fungerar i Sverige. Då har vi mål att man ska komma upp i vissa levnadsvillkorsstandarder. Oftast är det så att stipendiet de fått inte räcker till att nå upp i tillräcklig levnadsstandard. Att pengarna från stipendiet inte räcker. Då måste vi se hur de kan täckas upp med t.ex. ytterligare stipendier, top up-stipendier m.m.

Det gäller bara finansiering. Inte vad för data de kan komma över?

A: Vi har IP-reglering ofta i de här avtalen. Gäller framförallt industridoktorander, som betalar för en anställds forskarutbildning, som betalar för den utbildning. Då är doktoranden anställd på företag, med ett anställningsavtal hos företaget, och då äger företaget forskningen. Det är ju tvärtom mot hur vi gör på KTH som arbetsgivare. Då skriver vi att visst, så får det vara så. Men vi skriver vi i avtalen att företaget inte får begränsa doktoranden, hindra doktoranden. Jag ser en liknelse där, med något vi försöker titta på i avtalen med de här extra finansiärerna. Både statliga stipendiet och de som toppar up. Det är ju inte ett avtal med KTH i part i regel, inte alltid så. Det kan ju vara mellan stipendiaten, som ska vi doktorand hos oss, och personen som kan stå för kostnaden för doktoranders utbildning. Då kan ju dom ställa upp olika villkor som vi inte tycker är etiskt försvarbara. Så vi försöker lägga oss i de här avtalen och definitivt om vi är part. Vi vet ju inte om de har ett avtalsförhållande bakom som vi inte ser. Vi pratade om det just igår om kulturella skillnader, för oss är det självklart med åsikts- och yttrandefrihet. Men får vi ett utländskt företag som köper uppdragsforskning, då kan dom ibland ha kastat med en paragraf som liknar CSC-situationen – att ni får komma fram till vad ni vill, men ni får inte publicera något negativt om vårt företag och vår teknik. Dom tankarna finns hos den som finansierar.

B: sen kan ju även industridoktorander komma från andra lärosäten, t.ex. i Kina. Kan stå en utländsk stat som skickar och finansierar. Då finns det klausuler som inte vi kan påverka.

Ngt medskick?

A: Jätteviktiga frågor och vi gör vad vi kan för att strama upp hanteringen. Sista medskick att det inte är ett alldeles enkelt regelverk att förhålla sig till. De flesta forskare försöker göra rätt men de upplever att det är svårt att förstå hur de ska förhålla sig. Vi säger nej, KTH ska absolut inte gå med på de här kraven. Och

företagen säger, "då kan du glömma att vara med". Ett väldigt utsatt läge rent ekonomiskt för forskarna.

C: det har blivit mkt bättre sedan 2019, med avtalskoordinatorer ute på skolorna. Mycket enklare processer för hur man kontaktar juristerna.

A: Jag började 2018 och jag blev chockad över att man inte hade ett ärendehanteringssystem. Det ska man ha tycker jag, sen var det inte alldeles lätt att få på plats. Våra utlåtande lägger vi där, och dom är spårbara. Vi har infört mot våra handläggarkollegor, att det juristerna sagt ska stå där. Och får inte ändras.

Vi hade frågor kring avtalskoordinatorerna ute på skolorna, hur jobbar dom?

A: De jobbar olika. De har instruktion från oss, men de jobbar för skolorna. Nu har vi omorganiserat verksamhetsstödet, så får se hur det blir. Vi önskar att de alla jobbar på samma sätt. Vår utgångspunkt är att alla ska jobba lika. Men vi är inte riktigt där ännu. Skolorna ser olika ut och det är anledningen.

Avtalskoordinatorerna har ingen juridisk kompetens, dom är just koordinatörer?

C: som jag förstått är det ofta **controllers** ute i verksamheterna. Det är också återigen, på tre eller fyra av fem skolor, där finns en väldigt tydligt beskriven process. Men det tar tid innan rutinerna är inarbetade.

B, vilka är de största utmaningarna ditt arbete med fokus på infosäk?

B: Den juridiska granskningen är ingen förutsättning för att komma vidare i processen. Utan man kommer vidare ändå, om man t.ex. vill skriva utbildningsavtal. Det gör det svårt för oss att komma in och stötta på ett bredare plan. Vi har inte alls kommit lika långt i avtalshanteringen på utbildningssidan som på forskningssidan, en stor sak som gör att det blir svårt är att vi inte har resurser för efterlevandskontroll och inte heller krav på det. Den breda organisationen för att beslut tas väldigt långt ut, och därför svårt att se när man sitter centralt. Att slå ihop verksamhetsstödet så det är central är ett steg att göra det mer sammanhållet.

Ngt lägga till, B?

B: information om studenter, och om studenter från utländska lärosäten. Personuppgifter, ngt vi också jobbar på. Personuppgiftsombudet Robin Roy. Tanken är att vi ska få en avtalshantering på utbildningssidan, som på forskningssidan.